

УДК 336.025

JEL G32

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2026-12-21>**Тимоць М.В.**кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри бізнесу та управління,
ЗВО «Університет Короля Данила»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9369-490X>**Myroslava Tymots**
King Danylo University

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

FINANCIAL STABILITY OF AN ENTERPRISE AS A COMPONENT OF THE ECONOMIC SECURITY OF A BUSINESS ENTITY

Анотація. Розкрито сутність фінансової стійкості та фінансової безпеки підприємства. Проаналізовано взаємозв'язок між ними, відзначено, що результативність взаємозв'язку та взаємовпливу фінансової стійкості та безпеки підприємства відображається в його фінансовій гнучкості на основі спроможності змінювати обсяг і структуру джерел фінансування, а також напрями вкладення фінансових ресурсів від впливом ризиків, загроз, небезпек внутрішнього та зовнішнього середовища. Доведено, що економічна безпека підприємства значною мірою залежить від фінансової складової та стійкості. Обґрунтовано, що фінансова стійкість є основою безпеки підприємства та здатності реалізовувати стратегії розвитку в умовах мінімізації впливу ризиків, загроз і небезпек. Проаналізовано ключові загрози економічній безпеці суб'єктів господарювання в сучасних умовах. Запропоновано заходи щодо підвищення фінансової стійкості та економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: фінансова стійкість, фінансова безпека, економічна безпека, загрози.

Abstract. Introduction: The economic security of an enterprise is a fundamental condition for its stable functioning and development in today's dynamic environment. In the context of military aggression, ensuring economic security becomes more than just a management task—it becomes a strategic necessity. Therefore, an effective internal policy of the enterprise must be aimed at creating conditions that allow it to withstand risks, adapt to external challenges, and maintain competitiveness. **Purpose:** To reveal the essence of financial stability and financial security, and to investigate the relationship between them; to analyze key threats to the economic security of business entities in modern conditions; and to propose measures to improve the financial stability and economic security of the enterprise. **Methods:** This article utilizes general scientific research methods. Specifically, methods of induction and deduction, systemic and functional approaches, as well as analysis and synthesis, were applied. **Results:** The essence of financial stability and the financial security of an enterprise is revealed. The relationship between them is analyzed, noting that the effectiveness of the interaction and mutual influence of financial stability and security is reflected in the enterprise's financial flexibility. This flexibility is based on the ability to change the volume and structure of financing sources, as well as the directions of financial resource investment, under the influence of risks, threats, and hazards from both internal and external environments. It is proven that the economic security of an enterprise largely depends on the financial component and stability. It is substantiated that financial stability serves as the foundation for enterprise security and the ability to implement development strategies while minimizing the impact of risks and threats. Key threats to the economic security of business entities in modern conditions are analyzed, and measures to enhance financial stability and economic security are proposed. **Conclusion:** The economic security of business entities is a vital aspect of an effective internal policy, as it ensures stability, competitiveness, and the capacity for development. Enterprises that prioritize this area gain a strategic advantage, as they are able not only to function successfully in unstable conditions but also to utilize changes as opportunities for growth.

Keywords: financial stability, financial security, economic security, threats.

Постановка проблеми. Економічна безпека підприємства є фундаментальною умовою його стабільного функціонування та розвитку в сучасному динамічному середовищі. У час, коли ринки переживають постійні коливання, технологічні зміни пришвидшуються, а конкуренція посилюється, питання забезпечення економічної безпеки стає не просто управлінським завданням, а стратегічною необхідністю. Саме тому ефективна внутрішня політика підприємства має бути спрямована на створення умов, які дозволять протистояти ризикам, адаптуватися до зовнішніх викликів та зберігати конкурентоспроможність.

Внутрішня політика підприємства формує основу для економічної безпеки, оскільки охоплює ключові

аспекти діяльності: фінанси, персонал, інформаційні ресурси, стратегічне планування та організацію бізнес-процесів. Від того, наскільки злагоджено та прозоро працюють внутрішні механізми, залежить здатність підприємства вчасно виявляти загрози та запобігати їм.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню питань забезпечення фінансової стійкості задля досягнення економічної безпеки підприємства присвячено праці значної кількості науковців, серед яких Кремень В.М., Ткаченко О.С., Стригуль Л.С., Фатюха В.В., Яришко О.В. та інші.

Ми погоджуємося з точкою зору таких науковців як Ткаченко Є.Ю., Фатюха В.В., Яришко О.В. стосовно того, що: «діяльність підприємства в сучасних умовах

господарювання супроводжується впливом чисельних факторів зовнішнього середовища, які діють на різні напрями його діяльності, в тому числі на процеси фінансового забезпечення. Тому підприємству треба вміти пристосуватися до зовнішніх факторів та своєчасно реагувати на будь які їх зміни. Фінансова стійкість підприємства, з одного боку, характеризує ефективність управління фінансовою діяльністю підприємства, а з іншого боку, його спроможність протидіяти зовнішнім негативним факторам» [1].

Стригуль Л.С. зазначає: «фінансова стійкість підприємства це такий стан фінансових ресурсів, їх розподіл і використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику. Найважливішою формою стійкості підприємства є його спроможність розвиватися в умовах внутрішнього і зовнішнього середовища. Для цього підприємство повинно володіти гнучкою структурою фінансових ресурсів і при необхідності мати можливість залучати позикові кошти [2, с. 65].

Кремень В.М., Щепетков С.Я. звертають увагу на тому, що: «фінансова стійкість це спроможність підприємства за рахунок власних коштів забезпечувати діяльність або запаси і витрати, це здатність господарюючого суб'єкта функціонувати й розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів у мінливих умовах внутрішнього і зовнішнього середовища» [3, с. 108]. Отже, фінансова стійкість формується за рахунок поєднання ефективного управління активами, зобов'язаннями, доходами та витратами. Її досягнення потребує стратегічного планування, регулярного фінансового аналізу та адаптації до змін зовнішнього середовища.

Мета статті. Розкрити сутність фінансової стійкості та фінансової безпеки, дослідити взаємозв'язок між ними. Проаналізувати ключові загрози економічній безпеці суб'єктів господарювання в сучасних умовах. Запропонувати заходи щодо підвищення фінансової стійкості та економічної безпеки підприємства.

Методи дослідження. У статті використано загальнонаукові методи дослідження. Зокрема, застосовано методи індукції, дедукції, системний і функціональний підходи, аналіз та синтез.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах питання виживання та розвитку бізнесу стають критичними, адже підприємство з недостатнім запасом міцності стає надто вразливим до ринкових коливань. Внутрішня політика, що спрямована на раціональне управління ресурсами, планування бюджетів і оцінку ризиків, створює основу для прийняття зважених рішень і забезпечення довгострокової стабільності.

В зв'язку з цим, центральне місце в системі життєдіяльності будь-якої комерційної структури посідає її

фінансова безпека. Це складне, багаторівневе поняття, яке відображає здатність підприємства протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам.

Одним із фундаментальних елементів, що забезпечує цей стан, є фінансова стійкість. Без належного рівня стійкості неможливо говорити про захищеність інтересів власників, стабільність розрахунків з контрагентами або інвестиційну привабливість.

Фінансова безпека підприємства – це такий стан фінансових ресурсів, за якого бізнес може стабільно розвиватися, зберігати платоспроможність та ефективно управляти ризиками.

Фінансова стійкість є внутрішньою характеристикою цього стану. Якщо фінансова безпека – це «імунітет» організму в цілому, то фінансова стійкість – це міцність його «скелета» (капіталу) та збалансованість «обміну речовин» (грошових потоків).

Проаналізуємо ключові аспекти взаємозв'язку між фінансовою стійкістю та безпекою підприємства (табл. 1).

На нашу думку, результативність взаємозв'язку та взаємовпливу фінансової стійкості та безпеки підприємства відображається у його фінансовій гнучкості на основі спроможності змінювати обсяг і структуру джерел фінансування, а також напрями вкладення фінансових ресурсів від впливом ризиків, загроз, небезпек внутрішнього та зовнішнього середовища

Для оцінки безпеки бізнесу важливо розуміти, у якому стані перебуває підприємство. Традиційно виділяють чотири типи стійкості:

1. Абсолютна стійкість: Власні оборотні кошти повністю покривають запаси та витрати. Кредити майже не використовуються. Це ідеальний, але рідкісний стан (низька ефективність капіталу).

2. Нормальна стійкість: Для покриття запасів використовуються власні кошти та довгострокові позики. Це найбільш безпечний стан для активного бізнесу.

3. Нестійкий стан: Порушення платоспроможності, при якому запаси забезпечуються за рахунок залучення додаткових короткострокових джерел. Виникає загроза фінансовій безпеці.

4. Кризовий стан: Підприємство на межі банкрутства. Грошових коштів, дебіторської заборгованості та цінних паперів не вистачає навіть для погашення кредиторської заборгованості.

Серед ключових ризиків для бізнесу слід виділити зниження попиту на продукцію. 75% компаній повідомляють про значне зменшення попиту, при цьому 70% шукають нових клієнтів та канали збуту. 20% підприємств стикаються з простроченням чи відсутністю оплати від клієнтів [4].

Економічна безпека – це не лише сукупність заходів, а й певна філософія управління. Вона передбачає

Таблиця 1

Ключові аспекти взаємозв'язку між фінансовою стійкістю та безпекою підприємства

Критерії	Взаємозв'язок
Незалежність	• Стійкість визначає ступінь залежності від зовнішніх кредиторів. Чим вища частка власного капіталу, тим вищий рівень безпеки.
Стабільність	• Здатність зберігати рівновагу навіть при різких змінах кон'юнктури ринку.
Розвиток	• Стійке підприємство має ресурси для модернізації, що є запорукою безпеки в довгостроковій перспективі.

Джерело: складено автором

формування в персоналу усвідомлення важливості захисту ресурсів і відповідального ставлення до діяльності підприємства. Така культура безпеки сприяє зміцненню внутрішніх процесів і підвищує адаптивність організації. Статистичні дані показують, наскільки реальні загрози: шахрайство, великі фінансові втрати, внутрішні ризики. Щоб ефективно протистояти цим загрозам, підприємства мають впроваджувати системи внутрішнього контролю, регулярні оцінки ризику, програми етики і комплаєнсу, а також продумувати стратегії фінансової стійкості в умовах нестабільності. З огляду на ці реалії, економічна безпека – це не просто бажаний бонус, а необхідність для довгострокового успіху та виживання.

Ситуацію ускладнює і теперішній стан бізнес-середовища. Дослідження 2023 року свідчать, що майже 21% малих і середніх підприємств працювали менш ніж на третину свого потенціалу, а індекс бізнес-активності був на рівні лише 35 зі 100. Значна частина підприємців вважає, що ключові перешкоди для розвитку – це непередбачуваність державної політики, брак фінансів і падіння купівельної спроможності клієнтів. Серед підприємців понад 82% заявляють, що саме нестача фінансових ресурсів є їхньою найбільшою проблемою. Ці дані показують, що фінансова безпека є однією з ключових складових економічної безпеки, і внутрішня політика підприємства має передбачати планування фінансових резервів, управління ліквідністю та диверсифікацію джерел доходів.

Щодо організаційно-управлінської складової економічної безпеки, слід відзначити, що її роль серед топ-менеджменту вітчизняних підприємств досить недооцінена. Більшість управлінських рішень стосовно менеджменту підприємства, типу організаційної структури та налагодження організаційної культури приймаються доволі хаотично та без чіткого системного підходу. При цьому організаційно-управлінська складова виступає визначальною умовою реалізації та досягнення цілей підприємства і забезпечення ефективної діяльності всіх аспектів економічної безпеки підприємства [5].

Додаткові виклики створюють санкційні обмеження та зміни у глобальній торгівлі. Більше ніж 67% українських компаній уже назвали санкційний комплаєнс одним із пріоритетів, адже невідповідність новим нормам може призвести до штрафів, блокування окре-

мих видів діяльності або втрати доступу до міжнародних партнерів (табл. 2).

З метою мінімізації негативних чинників на економічну безпеку підприємства необхідно впроваджувати систему контролінгу, яка б у режимі реального часу відстежувала відхилення фактичних показників стійкості від нормативних. Ефективна система внутрішнього контролю дозволяє уникати фінансових втрат і шахрайства, а чітка кадрова стратегія – зменшити ризик некомпетентності або плинності кадрів.

Для того, щоб стійкість стала надійним фундаментом безпеки, фінансовий менеджмент повинен діяти в таких напрямках:

1. Оптимізація структури активів: позбавлення від неліквідних активів та прискорення оборотності оборотних коштів.

2. Управління витратами: впровадження жорсткого бюджетування та зниження собівартості без втрати якості.

3. Диверсифікація джерел фінансування: використання не лише банківських кредитів, а й лізингу, факторингу або залучення інвестицій через емісію цінних паперів.

4. Формування резервного капіталу: створення «фінансової подушки» на випадок непередбачуваних кризових явищ.

Структура механізму забезпечення фінансової захищеності підприємств містить елементи, одночасна дія яких покликана забезпечити відтворення капіталу підприємства. Механізм забезпечення фінансової захищеності підприємств може мати різний ступінь структуризації та формалізації. Чинні сьогодні підходи щодо визначення механізмів оцінки фінансової захищеності підприємств не дають змогу визначити науково обґрунтований рівень захищеності економічної діяльності [6].

Не менш важливою є інформаційна безпека: у цифрову епоху витік даних або порушення функціонування інформаційних систем може паралізувати діяльність навіть великої компанії. Тому заходи із захисту інформації стають невід'ємним елементом загальної стратегії безпеки.

Висновки. Таким чином, економічна безпека суб'єктів господарювання є важливим аспектом ефективної внутрішньої політики підприємства, адже вона забезпечує стійкість, конкурентоспроможність та здатність до розвитку. Підприємства, що приділяють увагу

Таблиця 2

Ключові загрози економічної безпеки підприємства

Аспект економічної безпеки	Загрози	Заходи внутрішньої політики	Статистичні дані (в Україні)
Фінансова безпека	Втрата ліквідності, падіння доходів, інфляція, боргові ризики	Бюджетування, контроль витрат, резервні фонди, аудит фінансових потоків	82% підприємств вважають брак фінансів головною проблемою діяльності
Антикорупційна та комплаєнс-безпека	Корупція в держорганах і всередині підприємства, тінізація	Антикорупційні стандарти, комплаєнс-система, етичний кодекс, прозорі процедури	76% представників бізнесу вважає корупцію однією з головних загроз
Інформаційна безпека	Кіберзагрози, витік даних, несанкціонований доступ	Захист IT-систем, політика паролів, резервне копіювання, контроль доступу	Кількість кіберінцидентів зросла в кілька разів після 2022 року (за даними CERT-UA)
Стратегічна (ринкова) безпека	Падіння попиту, конкуренція, зміна ринкових умов	Моніторинг ринку, стратегічне планування, диверсифікація продуктів	46,9% представників бізнесу назвали санкційний комплаєнс пріоритетом у 2024 році

Джерело: сформовано за [5]

цій сфері, отримують стратегічну перевагу, оскільки здатні не лише успішно функціонувати в нестабільних умовах, а й використовувати зміни як можливості для зростання. Фінансова стійкість не є статичним показником – це динамічний процес балансування між ризиком і прибутковістю. В контексті фінансової безпеки, стійкість виступає як захисний механізм. Підприємство, яке

має раціональну структуру капіталу та достатній рівень ліквідності, здатне не лише виживати в умовах кризи, а й використовувати нові можливості для зростання.

Отже, економічна безпека бізнесу неможлива без постійного моніторингу та зміцнення фінансової стійкості, що робить цей напрямок пріоритетним у стратегічному управлінні компанією.

Бібліографічний список:

1. Ткаченко С. Ю., Фатюха В. В., Яришко О. В. Фінансова стійкість підприємства: сутність та основи управління. *Інфраструктура ринку*. 2021. № 56. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/56_2021/24.pdf
2. Стригуль Л. С. Теоретико-методичне забезпечення визначення фінансової стійкості підприємств різних організаційно-правових форм в умовах мінливого середовища. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. № 6 (3). С. 64–67.
3. Кремень В. М., Щепетков С. Я. Оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 1. С. 107–117. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/141461094.pdf>
4. Токмакова І. В., Девезенко С. В. Економічна безпека суб'єктів господарювання в умовах війни. *Науковий журнал «Via Economica»*. Рівне, 2023. № 3. С. 91.
5. Зайченко К. С., Діма Н. І. Економічна безпека підприємства: сутність та роль. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. Одеса, 2021. № 5.
6. Пристемський О. С., Гривківська О. В., Сакун А. Ж. Теоретичні та методологічні аспекти економічної безпеки підприємств. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. Запоріжжя, 2023. № 1(47). С. 1

References:

1. Tkachenko Ye. Yu., Fatiukha V. V., Yaryshko O. V. (2021) Finansova stiikist pidpryiemstva: sutnist ta osnovy upravlinnia. [Financial sustainability of the enterprise: essence and foundations of management]. *Infrastruktura rynku*, vol. 56. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/56_2021/24.pdf (in Ukrainian)
2. Stryhul L. S. (2016) Teoretyko-metodychne zabezpechennia vyznachennia finansovoi stiikosti pidpryiemstv riznykh orhanizat-siino-pravovykh form v umovakh minlyvoho seredovyscha [Theoretical and methodological support for determining the financial stability of enterprises of various organizational and legal forms in a changing environment]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho univertsytetu*, vol. (3), pp. 64–67. (in Ukrainian)
3. Kremen V. M., Shchepetkov S. Ia. (2011) Otsinka finansovoi stiikosti pidpryiemstva [Assessment of the financial stability of the enterprise]. *Aktualni problemy ekonomiky*, vol. (1), pp. 107–117. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/141461094.pdf> (in Ukrainian)
4. Tokmakova I. V., Devezenko S. V. (2023). Ekonomichna bezpeka subiektiv hospodariuvannia v umovakh viiny [Economic security of business entities in war conditions]. *Via Economica*, (3), 91.
5. Zaichenko K. S., Dima N. I. (2021). Ekonomichna bezpeka pidpryiemstva: sutnist ta rol [Economic security of the enterprise: essence and role]. *Efektivna ekonomika*, (5), 4.
6. Prystemskyi O. S., Hryvkivska O. V., Sakun A. Zh. (2023). Teoretychni ta metodolohichni aspekty ekonomichnoi bezpeky pidpryiemstv [Theoretical and methodological aspects of economic security of enterprises]. *Zbirnyk naukovykh prats TDAU imeni Dmytra Motornoho (ekonomichni nauky)*, 1(47), 1.

Дата надходження статті: 06.01.2026

Дата прийняття статті: 04.02.2026

Дата публікації статті: 02.03.2026